

BİPOLAR BOZUKLUKLU HASTALARDA ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK YAŞANTILARININ KLİNİK ÖZELLİKLER, İŞLEVSELLİK VE KORUYUCU TEDAVİ ÜZERİNE OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Fatih Özdemir, Çiçek Hocoğlu

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Rize

GİRİŞ VE AMAÇ: Çocukluk çağı travması (ÇÇT) psikiyatrik hastalıkların prevalansında artış, klinik özelliklerinde kötüleşme ile ilişkilendirilmiştir. ÇÇT varlığının bipolar bozukluk (BB) tanılı hastalar üzerinde anlamlı, uzun süreli etkileri gösterilmiştir. Çalışmamızın travmatik yaşantısı olan BB tanılı hastalarda işlevselliğin iyileştirilmesinde yeni veriler sunması beklenmektedir.

YÖNTEM: Çalışmaya Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (RTEÜ) Eğitim Araştırma Hastanesi (EAH) Psikiyatri Polikliniği'nde BB tanısı ile izlenen 52 hasta dahil edilmiştir. Katılımcılar çalışmanın amacı, yöntemi hakkında bilgilendirildikten sonra aydınlatılmış onam formu doldurulmuş ve sosyodemografik veri toplama formu, Young Mani Derecelendirme Ölçeği, Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği, Bipolar Bozukluk İşlevsellik Ölçeği, Koruyucu Sağaltıma Yanıt Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmalar Ölçeği (ÇÇTÖ) uygulanmıştır. Veriler SSPS 22.0 programında değerlendirilmiştir. İstatistik anlamlılık sınırı değeri olarak $p < 0,05$ kabul edilmiştir. Etik kurul onayı 2019/108 numarasıyla alınmıştır.

BULGULAR: Hastaların 25'inde ÇÇTÖ toplam skoru kesme puanının üstünde saptanmıştır. ÇÇTÖ alt boyutları incelendiğinde hastaların 14'ünde duygusal ihmal, 26'sında duygusal istismar, 19'unda fiziksel ihmal, 22'sinde fiziksel istismar, 11'inde ise cinsel istismar skorlarının kesme puanının üstünde olduğu belirlenmiştir. Hastalık başlangıcından itibaren tedavisiz geçen sürenin ÇÇT varlığında anlamlı biçimde uzadığı saptanmıştır ($p=0,013$). ÇÇTÖ toplam puanı ile işlevsellik ve tedavi yanıtı arasında negatif ilişki saptanmıştır (Sırayla $R=-0,436$, $p=0,001$; $R=-0,429$, $p=0,002$). Duygusal istismar ve ihmal ile işlevsellik arasında negatif ilişki saptanmıştır (Sırayla $R=-0,389$, $p=0,004$; $R=-0,441$, $p=0,004$). Duygusal istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar ile koruyucu tedavi yanıtı arasında negatif ilişki saptanmıştır (Sırayla $R=-0,382$, $p=0,005$; $R=-0,440$, $p=0,001$; $R=-0,410$, $p=0,003$). İşlevsellik ve koruyucu tedavi yanıtı arasında pozitif ilişki belirlenmiştir ($R=0,385$, $p=0,005$).

TARTIŞMA VE SONUÇ: Literatür incelendiğinde ÇÇT varlığının BB tanılı hastalarda erken başlangıç, psikotik özellikler, hızlı döngülülük, intihar düşüncesinde artış ile ilişkili olduğu saptanmıştır. ÇÇT varlığının işlevsellikte bozulma, koruyucu tedavi yanıtında azalmayla ilişkisini gösteren çalışmalar mevcuttur. Çalışmamızın sonuçları değerlendirildiğinde ÇÇT varlığı; BB tanılı hastalarda tedavisiz geçen sürenin uzaması, işlevsellikte bozulma, tedavi yanıtında azalmayla ilişkili bulunmuştur. Bu hastalar değerlendirilirken ÇÇT öyküsünün sorgulanması ve uygun tedavinin düzenlenmesi, hastaların işlevselliğinin düzelmesini ve tedavi yanıtının artmasını sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, çocukluk çağı travması, işlevsellik, koruyucu tedavi

ENGELLİ BİREYLERLE ÇALIŞAN PSİKOLOGLARIN CİNSEL MİTLERİ VE ENGELLİ BİREYLERİN CİNSELLİĞİNE İLİŞKİN İNANIŞLARI

Hakan Karas

Gelişim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

GİRİŞ VE AMAÇ: Engelli bireylere ilişkin cinsel inanışlar çeşitli meslek gruplarının bu bireylere yönelik tutumlarında etkili olabilmekte ve engellilerin cinsel sorunların görmezden gelinmesine yol açabilmektedir. Bu çalışmanın amacı engelli bireylerle çalışan psikologların cinsel eğitim ve bilgi düzeyleri, cinsel mitleri ve engelli bireylerin cinselliğine ilişkin inanışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

YÖNTEM: Çalışmamızın örneklemini Türkiye'de bulunan özel engelli rehabilitasyon merkezlerinde ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü'ne bağlı Engelli Merkezleri'nde (İSEM) çalışan psikologlardan oluşmaktadır. Bu merkezlerde çalışan 185 psikolog çalışmaya davet edilmiş ve çalışmaya katılmayı kabul eden 90 psikolog ile çalışma yürütülmüştür. Aydınlatılmış Onam Formu alındıktan sonra katılımcılara cinsel eğitim ve bilgi düzeylerini de değerlendiren Sosyodemografik Bilgi Formu, Cinsel Mitler Ölçeği (CMÖ) ve Zihinsel ve Fiziksel Engelli Bireylerin Cinselliğine İlişkin İnanışlar Anketi (ZFEBÇİA) uygulanmıştır. Çalışma için Beykent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulundan etik kurul onayı (tarih/no: 04.05.2017/2017-1/6) alınmıştır

BULGULAR: Çalışmaya katılan psikologların %27'si yeterli cinsel eğitim almadığını; % 39'u cinsellik ve cinsel yaşam hakkındaki bilgi düzeylerinin kısmen yeterli olduğunu, %8'i ise yetersiz olduğunu belirtmiştir. %41'i zihinsel engelli bireylerle, %33'ü ise fiziksel engelli bireylerle cinsel konular hakkında konuşmak ile ilgili rahat olmadıklarını bildirmişlerdir. Örneklemin ZFEBÇİA puan ortalamasının 22,73 ($SS=3,79$; minimum=16, maksimum=34) olduğu görülmüştür. Regresyon analizinde CMÖ'nün Cinsel Yönelim ($Beta=0,129$, $p < 0,001$), Yaş ve Cinsellik ($Beta=0,089$, $p < 0,01$), Cinsel Davranış ($Beta=0,051$, $p < 0,05$) ve Cinsel İlişki ($Beta=0,04$, $p < 0,05$) alt boyutlarının ZFEBÇİA puanı üzerine anlamlı etkisi olduğu saptanmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ: Çalışmamızın bulgularına göre engelli bireylerle çalışan psikologların önemli bir bölümünün cinsellik ve cinsel yaşam ile ilgili eğitim ve bilgi düzeyinin yeterli olmadığı görülmüştür. Cinsel yönelim, yaş ve cinsellik, cinsel davranış ve cinsel ilişki ile ilgili mitlerin engelli bireylerin cinselliğine ilişkin olumsuz tutumlar üzerine etki ettiği saptanmıştır. Psikologların lisans ve lisans sonrası eğitimlerinde cinsellik ve cinsel mitlerle ilgili eğitimlere yer verilmesi mesleki çalışmalarında engelli bireylere yönelik olumsuz tutumları engellemek ve engelli bireylerin cinsel sorunlarının gözden kaçmaması bakımından önemli olabilir.

Anahtar Kelimeler: Cinsellik, cinsel inanışlar, cinsel mitler, engelli bireyler, psikologlar